

upprop

Fridays For Future Sveriges Upprop

Publicerad 2022-05-30 av Fridays For Future Sverige

Fridays For Future har strejkat för klimaträttvisa sedan valåret 2018. Nu, fyra år senare, lanserar vi ett upprop för att förena Sverige bakom ett budskap: **vi behöver en grundläggande förändring av våra politiska och ekonomiska system för att möjliggöra klimaträttvisa.**

“Begränsning av klimatkrisen i den takt och skala som krävs för att sannolikt begränsa den globala uppvärmningen till 2 °C eller lägre kräver djupa ekonomiska och strukturella förändringar”

– FN’s klimatpanel (IPCC) (översättning av citat).¹

Detta upprop utgår ifrån den bästa förenade forskningen samt kraven från de som drabbas värst av klimatkrisen.² Dessa källor visar att det som krävs för att begränsa den globala medeltemperaturökningen till 1,5°C — som enligt IPCC krävs för att minimera riskerna att passera oåterkalleliga ekologiska och klimatologiska dominoeffekter bortom mänsklig kontroll — är milvis från den politik som överhuvudtaget diskuteras idag.

Genom att underteckna Parisavtalet har Sverige lovat att bemöta klimatkrisen genom att göra sin rättmätiga³ del för att begränsa uppvärmningen till 2 °C, med sikte på 1,5 °C-gränsen,⁴ men orden har inte följts av handling. Som resultat tillåts pågående kriser och orättvisor att förvärra och stärka varann. Vi riktar oss med detta upprop därför inte enbart mot de maktavare som svikit oss, utan även mot det samhälle som svikits.

Detta upprop tydliggör gapet mellan vad som krävs för verklig rättvisa och vad som är möjligt inom dagens politiska och ekonomiska ramar. Av denna anledning är det viktigt att vi inte bara röstar, utan även gör våra röster hörda och använder alla våra demokratiska rättigheter och skyldigheter för att uppnå rättvisa: demonstrera, strejka, mejla, ifrågasätta och ta ställning. **Ett systemskifte är bara möjligt om alla delar av samhället går samman i en folkrörelse som gemensamt pressar makten.**

¹ IPCC, 2022a, s. 48 (egen översättning)

² I detta upprop skriver vi förenklat klimatkrisen, men det är viktigt att notera att krisen är större än bara klimat. I begreppet ingår här även miljö- och artkrisen eftersom de är så tätt knutna, men även den större rättvise- och hållbarhetskris som klimatkrisen är en del av. Alla dessa problem hänger ihop, vilket kommer synliggöras genom texten genom bland annat krav på rättvis omställning och respekt för urfolk.

³ Detta innebär minskning av utsläpp med minst 21% per år med start 2022, se avsnitt 1:1.

⁴ Företrädare för Svenska regeringen har dessutom konsekvent uttryckt ambitionen att hålla 1,5 °C-målet, se exempelvis prop. 2016/17:146. s.24

1 Behandla krisen som en kris.

Idag behandlas klimat- och miljöproblem som en politisk fråga bland många andra och inte som den kris det är. För att möta klimatkrisen krävs omedelbar och storskalig förändring.

1:1 Sätt upp och följ konkreta, bindande och årliga utsläppsmål.

För att Sverige ska göra vår rättvisa del av Parisavtalets 1,5 °C-mål behöver våra utsläpp minska mycket drastiskt. En ny rapport slår fast att våra utsläpp måste minska med 21% per år med start 2022 för att Sverige ska fullfölja sitt ansvar i Parisavtalet och ge oss en 50% chans att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 °C. Sverige har, som rikt land med historiskt och nutida höga utsläpp per capita, dessutom ett erkänt ansvar att gå före i klimatomställningen och minska våra utsläpp snabbare än det globala snittet.

Idag är Sveriges klimatmål baserade på siffror som exkluderar utsläpp från biogena källor och utsläpp som svensk konsumtion ger upphov till utomlands.⁶ Detta leder till att målen beräknas på endast omkring en tredjedel av våra totala utsläpp.⁷ Problemen med målen är flertaliga. De fortsätter att uppmuntra kreativ utsläppsbokföring och kontraproduktiv kompensation, samtidigt som målen är utformade så de skjuter akuta utsläppsminskningar på framtiden - mitt i en pågående kris.

Sveriges vilseledande mål om "netto noll 2045" flyttar inte enbart fram fokuset till en avlägsen framtid. Det lägger dessutom förhoppningen på att hypotetiska framtida tekniker ska kunna göra det möjligt att fånga in stora mängder koldioxid från atmosfären. Det är högst ifrågasättbart om dessa tekniker kommer hinna utvecklas i den skala som behövs i tid för att hålla Parisavtalets temperaturmål.⁸ Sådana eventuella tekniker behöver dessutom användas för att kompensera för historiska utsläpp, inte som en ursäkt att släppa ut ännu mer.

Istället för klimatkompensation, förbränning av biobränslen eller andra falska "lösningar" måste utsläppsminskningarna ske vid källan. Eventuella negativa utsläpp ska redovisas som en separat post. Målen ska också ta höjd för osäkerhet gällande dominoeffekter som kan påverka jordens klimatsystem och får inte förlita sig på utforskade framtida tekniker, såsom geoengineering eller koldioxidinfångning.

Vi behöver årliga utsläppsminskningar vid källan, beräknade på en utsläppsbudget⁹ som tar hänsyn till Parisavtalet, den bästa förenade vetenskapen, historiska utsläpp och vikten av rättvisa. Viktigast av allt: målen måste vara juridiskt bindande. Det ska inte längre gå att komma undan med tomma löften.

⁵ Stoddard & Anderson, 2022, tabell 1

⁶ Miljömålsberedningen kom år 2022 med ett förslag om ett utsläppsminskningsmål för konsumtionsutsläpp, men detta är än så länge bara ett förslag. Att sätta ett mål för konsumtionsbaserade fossila utsläpp skulle bidra till en mer rättvisande bild av utsläppen Sverige orsakar i världen, men nyttan med förslaget begränsas av att svensk export kan användas för att räkna bort konsumtionsutsläpp från de utsläppsmängder som målet mäter. Förslaget innehåller heller ingenting om biogena utsläpp. Även med det nya förslaget skulle bilden av de utsläpp Sverige orsakar alltså inte bli rättvisande.

⁷ Dagens Nyheter, 2021

⁸ Anderson & Peters, 2016, s.182-183

⁹ En utsläppsbudget är en siffra på mängd växthusgaser som kan släppas ut innan en viss gräns är nådd.

1:2 Transformera våra energisystem.

Fossilindustrin är den största utsläppssektorn globalt.¹⁰ Därför är det en självklarhet att all utvinning och prospektering av nya fossila bränslen, samt utbyggnad av fossil infrastruktur måste upphöra omedelbart. Detta skifte måste genomföras på hemmaplan samtidigt som vi verkar för samma förändring internationellt. Existerande fossil produktion måste utfasas i hög takt i linje med en utsläppsbudget (se avsnitt 1:1), med hänsyn till vikten av en rättvis omställning (se avsnitt 2:1).

Vidare behöver vi en global energiomställning som leder till ny, hållbar infrastruktur. Omställningen måste inkludera en energieffektivisering och baseras på verkligt förnybara flödesenergikällor¹¹ med hänsyn taget till biologisk mångfald, klimat och mänskliga rättigheter. I en svensk kontext innebär detta till exempel havsbaserad vindkraft, solkraft och geotermisk energi.

På det hela taget kräver klimatomställningen en minskad resurs- och energikonsumtion. Denna måste komma hand i hand med omställning av energiproduktion och energieffektivisering. **Ett byte av produktionsmetod utan ett stopp för Sveriges enorma överkonsumtion innebär ingen meningsfull förändring.**

1:3 Skydda ekosystem.

Friska ekosystem utgörs av natur som upprätthåller en mångfald av liv (biologisk mångfald¹²) och att det finns en mångfald av livsformer är förutsättningen för allt liv på jorden. Friska ekosystem är också mycket effektiva kolsänkor. Detta innebär att skydd av ekosystem¹³ är en nyckel till att minska växthusgaskoncentrationen i atmosfären. Enligt IPCC måste 30-50% av land och hav restaureras och skyddas för att garantera skydd för arter och ekosystemtjänsters fortsatta funktion och integritet^{14, 15}.

Sveriges skogsindustri bygger på kalhyggesbruk och återplantering av monokulturella trädplantager, där de sista oersättliga natur- och kontinuitetsskogarna

¹⁰ IPCC, 2021, s. 101

¹¹ Flödesenergikällor är energi som bildas på nytt hela tiden, till exempel sol-, vind-, geotermisk-, och vattenenergi, vars energi inte tar slut hur mycket människan än använder den. Det gör dem dock inte automatiskt hållbara och rättvisa i alla sammanhang. Dock är det möjligt att göra flödesenergikällor hållbara, vilket vi inte kan säga om förbränningsenergi.

¹² Biologisk mångfald är ett samlingsbegrepp för all den variation som finns mellan och inom arter och livsmiljöer på jorden.

¹³ Till exempel naturskog, hav våtmarker, mangroveträsk och vattendrag.

¹⁴ "Ekosystemintegritet avser ekosystemens förmåga att upprätthålla viktiga ekologiska processer, återhämta sig från störningar och anpassa sig till nya förhållanden" (egen översättning). Se IPCC, 2022b, s. 34

¹⁵ IPCC, 2022c, para. 2.6.7.

avverkas och arter trängs undan allt mer.¹⁶ Den svenska skogsbruksmodellen är inte bara destruktiv för den biologiska mångfalden och skogsekosystemens funktion och integritet, den är också ytterst koldioxidintensiv; vid kalavverking, som är den dominerande skogsbruksmetoden i Sverige¹⁷, frigörs stora mängder växthusgaser till atmosfären.¹⁸ Mycket av biomassan som kommer från denna exploatering¹⁹ blir till produkter som förbränns: kortlivade pappers- och engångsartiklar och bioenergi.²⁰ Skogligt biobränsle och bioenergi har högre koldioxidutsläpp än fossila bränslen.²¹ Att tala om biodrivmedel ens som en "tillfällig delösning" eller som "övergångsbränsle" bort från fossila bränslen är i dubbel bemärkelse kontraproduktivt; det förhindrar och fördröjer den nödvändiga omställningen bort från förbränning – samtidigt som det ökar utsläppen under samma avgörande decennium. Forskningen är tydlig; vi måste i närtid minska alla typer av växthusgasutsläpp och samtidigt utöka skyddet av skogliga kolförråd, medan förbränning av skogsbiomassa innebär motsatsen; ökade utsläpp och minskning av skogens kolförråd.

Biogena utsläpp från andra källor än skog är inte heller hållbara. Biodiesel gjord av svensk raps kan exempelvis ha mer än dubbelt så hög klimatpåverkan som fossil diesel.²² Att öka mängden inblandat biodrivmedel, exempelvis svensk etanol från vete, biodiesel från raps eller drivmedel av palmolja innebär att enorma arealer

¹⁶ ArtDatabanken (SLU) skriver: "Anledningen till att tre av fyra rödlistade skogsarter minskar är omvandlingen av kontinuitetsskogar till produktionskogar. Utformningen av skogsbruket, och särskilt trakthyggesbruket [kalhyggen], bedöms därför vara den faktor som har starkast negativ inverkan på skogens arter. Arealen skog avsatt för naturvårdsändamål ligger långt under vad som krävs enligt vetenskapliga rekommendationer. Merparten, 90–95 % av den produktiva skogsmarken påverkas negativt av skogsbruk. Avverkningar av skog med höga naturvärden, t.ex. kontinuitetsskog, fortsätter alltjämt." (Larsson, 2011)

¹⁷ Föryngringsavverkningar är den dominerande skogsbruksmetoden i Sverige: enligt Skogsstyrelsen gjordes 66 674 anmälningar om avverkning i Sverige 2020, varav 63 973 av dessa var föryngringsavverkningar (SVT, 2021).

¹⁸ Vid föryngringsavverkningar frigörs stora mängder växthusgaser till atmosfären. Se exempelvis Westin et al, 2020; Amiro et al, 2010; He et al, 2016; Buchholz et al, 2014 och Dean, Kirkpatrick och Friedland, 2017.

¹⁹ För att så kallade 'restprodukter' från det Svenska skogsbruket ska kunna anses hållbara måste först skogsbruket bli hållbart, det är det inte idag.

²⁰ Statistik från Naturvårdsverket och SCB visar att Sveriges biogena växthusgasutsläpp fortsätter öka, och att de har ätit upp alla fossila utsläppsminskningar som Sverige genomfört sedan basåret 1990. Se Naturvårdsverket, 2022a; Naturvårdsverket, 2022b och SCB, 2022.

²¹ Studier visar att skogsbiomassa som används för energiproduktion kan öka koldioxidutsläppen med ca 40 % jämfört med fossila bränslen, om hänsyn tas till förlorade kollager i marken vid avverkning (EASAC, 2017, s. 22). Om trä används för att producera andra-generationens flytande biobränslen och ersätta fossil diesel, uppskattas återbetalningstiden vara ca 340 år. (Holtsmark, 2012, s. 425). 2018 undertecknade nära 800 forskare ett brev till Europaparlamentet med en tydlig varning till parlamentarikerna att förbränning av biomassa från skogen kommer att förvärra vår klimatpåverkan under de närmaste årtiondena. (Letter from scientists to the EU Parliament regarding forest biomass, 2018). Se även Norton et al, 2019.

²² Searchinger et al, 2018, s. 249–253.v

kommer behöva odlas upp. Enbart för att ersätta hälften av världens fossila drivmedel skulle, lågt räknat, en areal motsvarande en tredjedel av världens åkrar behövas.²³ En sådan expansion kan inte ske utan betydande avskogning med enorma koldioxidutsläpp och minskad biologisk mångfald som följd. Samtidigt som åkermark går till att producera bränsle istället för till mat.

Vidare innebär det rådande globala jordbrukssystemet alarmerande konsekvenser på miljö och klimat.²⁴ Den omfattande markanvändningen inom jordbruksindustrin är den ledande kraften bakom den kritiska förlusten av biologisk mångfald samt ödeläggelse av habitat. En omställning till en främst växtbaserad kost skulle leda till att markanvändningen globalt sett skulle reduceras markant och därmed möjliggöra omfattande restaurering och konservering av förlorade samt negativt påverkade ekosystem.²⁵ Fortsättningsvis skulle ett decentraliserat matsystem bestående av främst växtbaserade samt ekologiska produkter, och där småskaliga bönder prioriteras, skapa ett motståndskraftigt jordbruk med ökad matsäkerhet och bidra till en mer jämlik fördelning av mat globalt.²⁶ Ekosystembaserade samt regenerativa jordbruksmetoder måste ersätta konventionellt jordbruk för att drastiskt reducera sötvattenförbrukning samt utsläpp av växthusgaser och även bidra till att förhindra ytterligare försurning och övergödning av akvatiska ekosystem.²⁷

Men exploatering av ekosystem sker inte enbart på land. Havet försuras då det tar upp den ökade mängden koldioxid i atmosfären, samtidigt som ekosystem- och artdiversiteten minskar i en historisk och ökande takt.²⁸ För att skydda havet och återställa dess förmåga att agera som frisk kolsänka behövs, förutom ett stopp på fossila bränslen och ökat landskydd, omfattande och omedelbara förändringar i hur vi brukar havets ekosystem. Denna omställning måste involvera en snabb utfasning av destruktiva fiskemetoder i söt- och saltvatten, etablering av ett robust, sammanhängande och representativt nätverk av marina naturreservat och även restaurering av skadade ekosystem. Avfall och kemikalier måste fasas ut och förhindras från att hamna i akvatiska ekosystem för att förhindra ytterligare degradering av livsmiljöer och biologisk mångfald.

Såväl skogs-, jord- och havsbruket måste ställa om till ekosystembaserade brukningsmetoder. Vi måste skydda och restaurera minst 30% av jordens land, skogar, söt- och saltvatten via ekologiskt representativa och sammanhängande nätverk av skydd. För att göra detta är det en nödvändighet att lära oss av och lyssna på de urfolk och lokalsamhällen som förvaltat ekosystemen hållbart i tusentals år.²⁹ Det är möjligt, och nödvändigt, att bruka naturen utan att förbruka den.

²³ ibid.

²⁴ IPCC, 2019a

²⁵ Poore och Nemecek, 2018, s. 6

²⁶ IPCC, 2019b, s. 554

²⁷ ibid. s. 6

²⁸ IPCC, 2019c

²⁹ Se exempelvis IPBES, 2020, s. 18-33

2 Säkerställ rättvisa.

Klimatkrisen och de falska lösningar som presenteras för att hantera den har en sak gemensamt: de som är minst skyldiga till att ha skapat dem är de som drabbas hårdast av dess konsekvenser. Samma system som exploaterar människor, exploaterar också naturen och skapar den klimatkris vi nu står i. Den skadliga och greenwashade³⁰ politik som nu förespråkas förstärker de orättvisor som redan förvärras av klimatkrisen — och som i sig eldar på klimatkollapsen. Klimatarbetet måste aktivt motverka sociala och globala orättvisor, istället för att, som idag, förstärka dem.

³⁰ Greenwashing är att få en miljöskadlig verksamhet att framstå som miljövänlig genom misinformation och vilseledande marknadsföring.

2:1 Garantera en rättvis omställning.

Sverige är ett land med höga utsläpp per person, men våra utsläpp är långt ifrån att vara jämnt fördelade över befolkningen. Enligt Oxfam står de rikaste 10% av Sveriges befolkning för 24% av våra sammanlagda utsläpp sedan 1990, medan de fattigaste 50% endast står för 32% av dem.³¹

Därför måste utsläppsminskningarna ske på medborgarnas villkor — inte som en ursäkt att öka samhällsklyftorna. Idag leder stora delar av svensk klimatpolitik till att de som redan har det värst får det värre. Bränsleskatter gör det omöjligt för låginkomsttagare på landsbygden att få ihop vardagen, plastförbud skapar problem för många funktionsnedsatta och nedstängning av fossil infrastruktur leder till att arbetare förlorar sin inkomst.

För att den nödvändiga klimatomställningen inte ska drabba vanligt folk krävs det att rättviseaspekten sätts i centrum. Politiken, samtidigt som den levererar den nödvändiga omställningen, måste se till att alla människor kan leva trygga och värdiga liv.

Skulden för Sveriges utsläpp, och ansvaret för att minska dem, ligger hos de rikaste och mest inflytelserika. Det är de som ska hållas ansvariga och betala för den kris de skapat — inte personer som redan kämpar för att klara sin vardag. Dessa människor måste istället garanteras ekonomisk och social trygghet i omställningen.

2:2 Ge urfolk makt över sina marker.

Hela 80% av jordens kvarvarande friska ekosystem finns på de 22% av jordens marker som förvaltas och försvaras av urfolk.³² Sverige är inget undantag: våra resterande naturskogar finns till övervägande del i Sápmi. Där försvaras de av samerna — ett av Europas erkända urfolk — sedan urminnes tid. Detta trots århundraden av kolonial exploatering som begränsat samernas rätt till sina egna marker. Detta har lett till att samerna nu nödlarmar att deras skogar håller på att ta slut.³³ Att låta urfolk ha makt över sitt eget land är därför en grundförutsättning för klimaträttvisa.

Samerna tillhör de som drabbas allra hårdast av klimatkrisen.³⁴ Samtidigt besitter de genom sitt mångtusenåriga arv ovärderlig kunskap som är nödvändig för hanteringen av klimatkrisen. Trots detta hotas deras grundläggande rättigheter och kultur av skogsbruket, gruvindustrin och klimatkrisen. Denna exploatering

³¹ Oxfam Sverige, 2020, s. 2

³² World Bank, 2008, s. 5

³³ Aftonbladet Debatt, 2020

³⁴ Varmare klimat och skiftande vädermönster leder till att stora delar av markbetet bli otillgängligt för renarna, som då svälter, vilket i sin tur saktar tar död på den uråldriga (grundlagsskyddade) naturbetesbaserade renskötseln, som är en central del i den samiska kulturen. När renar dör och ekosystem sätts ur balans riskeras hela det samiska levnadssättet.

möjliggörs och drivs på av den svenska staten.³⁵ Dessutom bidrar svenskt agerande och svenskars konsumtionsvanor till en liknande systematisk exploatering av urfolk och deras marker i andra delar av världen.³⁶

Svensk politik måste genomsyras av en respekt för urfolksrätt - och det börjar på hemmaplan. För så här enkelt är det: Sápmi ska inte röras utan uttryckligt samtycke från berörda samebyar. Det är dags att Sverige kommer till rätta med århundraden av statligt förtryck.

2:3 Ta globalt ansvar.

Den globala fördelningen av utsläpp är än mer ojämn än den inhemska. De rikaste 10% av världens befolkning står för hälften av alla sammanlagda utsläpp sedan 1990, och den rikaste 1% för dubbelt så stora utsläpp som den fattigare hälften av befolkningen.³⁷

Det Globala Nord³⁸ har genom århundraden av kolonialism³⁹ försatt sig själva i en maktposition i den globala ekonomin. Som följd är det vi som historiskt sett och i nutid bidrar mest till klimatförändringarna. Det är våra utsläpp, tillsammans med resurser och landområden vi stulit, som gjort det möjligt för oss att bygga upp den rikedom och konsumtion som Sverige idag befinner sig i – på bekostnad av människor, samhällen och natur, främst i det Globala Syd. Därtill konsumerar Globala Nord jordens resurser i en omfattning som redan är radikalt ohållbar och skulle kräva energi och resurser motsvarande ännu flera jordklot om den globaliserades.

De som drabbas hårdast av konsekvenserna är dock inte det Globala Nord, utan länder och folk i det Globala Syd. Där är allt från översvämningar till torka, extrem hetta, missväxt, vattensäkerhet, havsnivåhöjning, jorderosion, skyfall och mer flertaliga och intensiva orkaner redan en livshotande verklighet. IPCC har dokumenterat att människors varierande sårbarhet inför klimatkrisen styrs av kolonialism.⁴⁰

³⁵ Exempelvis ledde ett regeringsbeslut år 2022 till att ett gruvbolag fick bearbetningskoncession för en planerad gruva i Gállok som skulle drabba ett flertal samebyar och det statligt ägda bolaget Sveaskog kalthugger naturskog på renbetesland.

³⁶ Exempelvis vill EU ingå ett avtal med den latinamerikanska handelsunionen Mercosur, vilket skulle ha kraft att drastiskt förvärra avskogningen av Amazonas regnskog och intensifiera attackerna mot urfolk i Latinamerika.

³⁷ Oxfam, 2020, s. 2

³⁸ Globala Syd/Globala Nord-begreppet är ett sätt att peka på maktdynamik inom främst internationell politik och ekonomi, där Globala Nord (t.ex. länder som Sverige, USA, Australien) historiskt såväl som idag kolonialt exploaterar Globala Syd (t.ex. länder som Palestina, Kenya och Mexiko)

³⁹ Kolonialism är ett politiskt, ekonomiskt och ofta kulturellt övertagande av ett främmande territorium, ofta för ekonomiska syften. Här åsyftas främst den europeiska och nordamerikanska kolonialismen som skapat mycket av dagens globala ekonomi och politiska maktdynamik. Storbritannien, Frankrike, USA och Sverige hör till de länder som bidragit till och gynnats av denna historia och dess efterdyningar.

⁴⁰ IPCC, 2022b, para. B.2.4

Med tanke på klimatkrisens globala orättvisor har vi i det Globala Nord ett särskilt stort ansvar att omedelbart och drastiskt minska våra utsläpp och fördela en större del av den resterande utsläppsbudget till delar av världen som historiskt och i nutid exploateras. De behöver ges sin rättmätiga möjlighet att bygga infrastruktur som vi i Sverige redan har byggt och som är nödvändig för ett välfärdssamhälle.

Vi i det Globala Nord måste dessutom betala tillbaka vår klimatskuld genom att finansiera klimatomställning, anpassning och reparationer av de skador som orsakats av utsläpparländer som Sverige.⁴¹ Denna finansiering ska implementeras på ett sätt som söker komma tillrätta med historiskt nedärvda snedfördelningar mellan européer och ickeeuropéer. Det behövs även skuldbefrielse för de före detta koloniserade länder som med en påstådd självständighet tvingats in i skuldkriser gentemot det Globala Nord. Överhuvudtaget måste en effektiv, hållbar och rättvis klimatomställning göra upp med globala uttryck för rasism.

Sist men inte minst måste de som tvingas fly, på grund av klimatkrisen eller andra orsaker, ges möjlighet att pröva sin asylrätt. En human flyktingpolitik är en förutsättning för rättvisa, i synnerhet i en värld med allt större klimatrelaterade folkomflyttningar.

Det är dags att Sverige tar ansvar för sitt agerande.

⁴¹ Se exempelvis Shawoo et al, 2021

3 Stärk demokratin.

Demokrati betyder folkstyre - men styr vi, folket, verkligen när en ojämbördig fördelning av ekonomiska resurser leder till stora skillnader i politisk makt människor emellan? Styr verkligen folket då misinformation och brister i transparens hindrar oss från att fatta välgrundade beslut? Nej, det gör vi inte.

Därför är en fördjupning av demokratin en grundläggande förutsättning för klimatomställningen. Den samhällsförändring som klimatkrisen kräver måste utgå från solidaritet och baseras på genuint deltagande, inflytande och medbestämmande från både unga och äldre inom civilsamhället, samt kunskapsbärare av såväl traditionell urfolkskunskap som akademisk forskning. Vi behöver en demokratisering av såväl politiska som ekonomiska maktförhållanden och relationer bortom dominans och förtryck, lokalt såväl som globalt. Först då är en hållbar och rättvis värld inom räckhåll.

3:1 Utbildning, ärlighet, transparens.

Idag beräknas Sveriges "klimatmål" på omkring en tredjedel av våra totala utsläpp genom att utelämna viktiga utsläppskategorier. Så länge svenska regeringar fortsätter att kalla sig själva ledare inom klimat och miljö, medan de i själva verket aktivt eldar på krisen, kommer den omedelbara krishantering vi behöver förbli onåbar. Därför måste informationen om statens klimat- och miljöarbete bli betydligt mer tillgänglig, transparent och ärlig än vad den är idag. Statlig greenwashing av falska "lösningar" såsom biobränslen, klimatkompensation och förflyttad produktion utomlands måste få ett slut.

För att stärka demokratin bör befolkningen ges kunskap och förståelse för det politiska beslutsfattandet och vilka åtgärder våra folkvalda faktiskt vidtar för att säkerställa en hållbar framtid. För att stärka demokratin folkbildas allmänheten så att vi har den kunskap vi behöver för att påverka de frågor som avgör våra egna liv. Detta gäller också för hela bildningssektorn. Skolor, högskolor och universitet behöver bli ännu mer av en demokratisk plats där kunskap om krisen förmedlas samt att de kompetenser som möjliggör att skapa ett hållbart samhälle lärs ut. Utbildning, ärlighet och transparens är av yttersta vikt i att skapa ett hållbart och rättvist samhälle, i synnerhet när det är såhär bråttom.

3:2 Se bortom mandatperioder och säkerställ intergenerationell rättvisa.⁴²

I Sveriges grundlag står att det allmänna ska "främja en god miljö för nuvarande och kommande generationer." Detta är enbart möjligt om makthavare tar långsiktigt ansvar och fattar beslut som är etiskt försvarbara även efter att de själva lämnat riksdagshuset. Men det partipolitiska systemets uppbyggnad innebär att en regering sällan ser längre än till nästa val. En meningsfull politik behöver genomsyras av reell långsiktighet med beslut som utvärderas efter vad dess påverkan blir hundratals år in i framtiden.

Det är **lagstadgat att barnkonventionen ska följas i Sverige**,⁴³ vilket innebär att alla beslut måste tas utifrån principen om barnets bästa. Det är barn- och unga idag, samt framtida generationer som kommer drabbas hårdast av konsekvenserna av den ohållbara politik som förs idag. Denna börda på unga och framtida generationer är störst hos de människor, samhällen och länder som redan drabbas hårdast. Alla politiska beslut som tas bör göras med detta i åtanke. Det innebär framför allt att samhällsomställningen måste ta hänsyn till intergenerationell rättvisa och försiktighetsprincipen som följer med den: att inte ta onödiga risker med framtiden, till exempel att räkna med tekniklösningar som inte finns. Sverige bör även ratificera det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen som innebär att

⁴² Intergenerationell rättvisa innebär rättvisa mellan generationer, och att ingen generation ska lämna en börda på framtida generationer.

⁴³ Prop. 2017/18:186

unga ges rätt att klaga vid FN:s barnrättskommitté ifall deras rättigheter kränks och de inte får möjlighet till upprättelse i hemlandet. I beslutsfattande om allas vår framtid bör barnen alltid bli lyssnade till.

Kriser och orättvisor är större än enskilda mandatperioder. Det är hög tid att svensk politik slutar äventyra kommande generationers möjlighet att leva trygga liv.

3:3 Ge makten åt allmänheten.

Ingen skulle idag acceptera ett statsskick där högre inkomst skulle innebära fler antal röster och därmed större politisk makt, trots att dagens politiska och ekonomiska system så ter sig och ger som konsekvens utrymme för lobbyism samt korruption.⁴⁴ För klimaträttsvisa krävs en demokratisering av såväl politiska som ekonomiska maktförhållanden, bland annat genom genuint deltagande, inflytande och medbestämmande från civilsamhället.

Rösterna som drabbas värst av klimatkrisen hörs inte i de beslutsfattande rum som avgör deras egna verklighet. Deras nutid och framtid bestäms av politiker och kapitalinnehavare som aldrig kommer påverkas av de destruktiva konsekvenserna av den politik de stiftar — politik som prioriterar tillväxt och vinst framför mänskliga rättigheter och hållbarhet.

Det är dags att de människor som faktiskt får lida konsekvenserna av Sveriges klimatpolitik får en given plats i det politiska rummet och bli tagna på allvar.

Tiden är kommen för fördjupat folkstyre. Vi behöver gå samman i en demokratisk och radikal folkrörelse.

⁴⁴ Exempelvis tvingades skogsstyrelsens generaldirektör Göran Enander bort när han vill få upp naturvård på agendan (Aftonbladet, 2008), och processen kring en ansökan om bearbetningskoncession för en planerad gruva i Gällö har involverat bjudresor, jäviga tjänstemän och gruvnäringen som avsätter länsråd (Dagens Nyheter, 2022a; SVT, 2022; Dagens Nyheter 2022b.)

Källförteckning

- Aftonbladet Debatt. 2020. *Skogsbolagen skövlar våra renbetesmarker. 29 samebyar: Att verksamheten skulle vara klimatanpassad och rättvis är en bluff.* 2020-11-26. <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/X891bo/skogsbolagen-skovlar-vara-renbetesmarker>. hämtad 2022-05-19.
- Amiro, Brian D. et al. 2010. *Ecosystem carbon dioxide fluxes after disturbance in forests of North America.* Geophys. Res 115 G00K02.
- Anderson, Kevin. & Peters, Glen. 2016. *The trouble with negative emissions.* Science, 354(6309). s.182-183.
- Buchholz, Thomas et al. 2014. *Mineral soil carbon fluxes in forests and implications for carbon balance assessments.* GCB Bioenergy 6. s. 305–311
- Dagens Nyheter. 2021. *Sverige ska "gå före" – ändå är klimatmålen långt ifrån tillräckliga.* 2021-07-20. <https://www.dn.se/sverige/sverige-ska-ga-fore-anda-ar-klimatmalen-langt-ifran-tillrackliga/>. Hämtad 2022-05-18
- Dagens Nyheter. 2022a. *Regeringen lät Kallak-ansvarig länschef gå – ministern krävs på svar.* 2022-04-09. <https://www.dn.se/sverige/regeringen-lat-kallak-ansvarig-lanschef-ga-ministern-kravs-pa-svar/>. Hämtad 2022-05-23.
- Dagens Nyheter. 2022b. *Misstänkt jäv, bjudresa och partiska tjänstemän – DN granskar spelet bakom gruvbeslutet i Kallak.* <https://www.dn.se/sverige/misstankt-jav-bjudresa-och-partiska-tjansteman-dn-granskar-spelet-bakom-gruvbeslutet-i-kallak/>. Hämtad 2022-05-23
- Dean, Christopher, Kirkpatrick James B. och Friedland Andrew J. 2017. *Conventional intensive logging promotes loss of organic carbon from the mineral soil.* Glob Change Biol 23. s. 1-11
- EASAC. 2017. *Multi-functionality and sustainability in the European Union's forests.*
- He, Hongxing et al. 2016. *Forests on drained agricultural peatland are potentially large sources of greenhouse gases – insights from a full rotation period simulation.* Biogeosciences 13. s. 2305–2318.
- Holtmark, Bjart. 2012. *Harvesting in boreal forests and the biofuel carbon debt.* Climatic Change 112(2). s. 425
- IPBES. 2020. *Summary for policymakers.* In: *Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services.* IPBES secretariat: Bonn, Germany.
- IPCC. 2019a. *Summary for Policymakers.* In: *Special Report on Climate Change and Land.*

- IPCC. 2019b. *Chapter 6: Interlinkages between desertification, land degradation, food security and greenhouse gas fluxes: Synergies, trade-offs and integrated response options*. In: *Special report on climate change and land*. Cambridge University Press. In Press. s. 554.
- IPCC. 2019c. *Chapter 5: Changing Ocean, Marine Ecosystems, and Dependent Communities*. In: *Special report on the ocean and cryosphere in a changing climate*. Cambridge University Press. In Press.
- IPCC. 2021. *Technical Summary*. In: *Climate Change 2021: The Physical Science Basis, Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*.
- IPCC. 2022a. *Technical Summary*. In: *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change, Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press. In Press.
- IPCC. 2022b. *Summary For Policymakers*. In: *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability, Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press. In Press.
- IPCC. 2022c. *Chapter 2: Terrestrial and Freshwater Ecosystems and their Services*. In: *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability, Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press. In Press.
- Larsson, Artur (red). 2011. *Tillståndet i skogen – rödlistade arter i ett nordiskt perspektiv*. ArtDatabanken Rapporterar 9. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Letter from scientists to the EU Parliament regarding forest biomass*. 2018-01-09. <https://empowerplants.files.wordpress.com/2018/01/scientist-letter-on-eu-forest-biomass-796-signatories-as-of-january-16-2018.pdf>. hämtad 2022-05-19.
- Naturvårdsverket. 2022a. *Nettutsläpp och nettoupptag av växthusgaser från markanvändning*. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-nettutslapp-och-nettoupptag-fran-markanvandning/>. hämtad 2022-05-20;
- Naturvårdsverket. 2022b. *Territoriella utsläpp och upptag av växthusgaser*. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-territoriella-utslapp-och-upptag>. hämtad 2022-05-20
- Norton Michael et al. 2019. *Serious mismatches continue between science and policy in forest bioenergy*. *GCB Bioenergy*. 2019;11. s. 1256–1263.
- Oxfam. 2020. *Confronting Carbon Inequality: Putting climate justice at the heart of the COVID-19 recovery*.
- Oxfam Sverige. 2020. *Svensk klimatojämlikhet: Behovet av en rättvis omställning*.

SCB. 2022. *Totala utsläpp och upptag av växthusgaser efter växthusgas och sektor, År 1990 - 2020*. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__MI__MI0107/TotaltUtslappN/. hämtad 2022-05-20.

Prop. 2016/17:146.

Prop. 2017/18:186

Poore, Joseph och Nemecek, Thomas. 2018. *Reducing food's environmental impacts through producers and consumers*. Oxford University och Swiss agricultural research institute.

Searchinger, Timothy D. et al. 2018. *Assessing the efficiency of changes in land use for mitigating climate change*. Nature 564.

Shawoo, Zoha et al. 2021. *Designing a fair and feasible loss and damage finance mechanism*. Stockholm Environment Institute.

Stoddard, I och Anderson, K. 2022. *A new set of Paris Compliant CO2-Budgets for Sweden*. Uppsala Universitet.

SVT. 2021. *Extremt ovanligt att Skogsstyrelsen stoppar föryngringsavverkningar*. 2021-03-28. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/extremt-ovanligt-att-skogsstyrelsen-stoppar-avverkningar>. Hämtad 2022-05-20.

SVT. 2022. *Infekterad strid om gruvor i Norrbotten – länsråd får gå*. 2022-01-23. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/infekterad-strid-kring-lansstyrelsen-i-norrbotten-om-gruvor-lansrad-far-ga>. Hämtad 2022-05-23.

Westin, Patrik et al. 2020. *Impacts of Clear-Cutting of a Boreal Forest on Carbon Dioxide, Methane and Nitrous Oxide Fluxes*. Forests 11 no. 9. s. 961

World Bank. 2008. *The Role of Indigenous Peoples in Biodiversity Conservation: The Natural but Often Forgotten Partners*.

Strejka med oss!

3 juni

2 september

9 september

#röst för
rättvisa **#people**
not profit

@fridaysforfuture.swe

fridaysforfuture.se